

1. Искане от Главния прокурор
2. Разпореждане за образуване
3. Решение на ВКС

ТЪЛКУВАТЕЛНО ДЕЛО
№ 2/2010 г.
гр.София, 21 октомври 2010 г.

Вх.№ 19851/2009 г.
София, 27.05.2010 г.

ДО
ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА
НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

И С К А Н Е

ОТ ГЛАВНИЯ ПРОКУРОР НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЗА ПРИЕМАНЕ НА ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ
НА ОСНОВАНИЕ ЧЛ. 124, АЛ. 1, Т. 1 ОТ
ЗАКОНА ЗА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

Със законодателната промяна на чл. 78а, ал. 6 НК /Дв. бр. 75/2006 г. – в сила от 13.10.2006 г./ понастоящем ал. 7 на чл. 78а /Дв. бр. 26/2010 г. – в сила от 09.04.2010 г./ е налице противоречива съдебна практика относно възможността за прилагане на института за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по отношение на извършилите престъпления при условията на чл. 26 НК.

Голяма част от районните и окръжните съдилища приемат, че продължаваното престъпление по чл. 26 НК, след като е уредено в раздел IV на глава втора от Наказателния кодекс, е своеобразна форма на усложнена престъпна дейност, чиято основна характеристика е извършването на множество деяния, осъществяващи поотделно един или различни състави на едно и също престъпление, извършени през непродължителни периоди от време, при една и съща обстановка и еднородност на вината, при което последващите се явяват от обективна и субективна страна продължение на предшестващите и именно, поради множеството на деянията, институтът на освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание е неприложим, а и обществено неоправдано е по-благоприятното третиране на съответните извършители, поради високата степен на обществена опасност на засегнатите обществени отношения.

Съдилищата, които са възприели това становище прекратяват делата и връщат на прокуратурата за изготвяне и внасяне на обвинителен акт и разглеждане на делото по общия ред. В този смисъл са: Разпореждане от 28.09.2009 г. на Районен съд – Пазарджик по НАХД № 1836/2009 г.; Разпореждане от 25.02.2009 г. на Районен съд - Стара Загора по АНД № 379/2009 г.; Разпореждане от 18.11.2009 г. на Районен съд – Пловдив по НАХД № 6034/2009 г.; Разпореждане № 326/14.12.2009 г. на Районен съд – Хасково по НАХД № 1223/2009 г.; Решение от 31.03.2010 г. на Окръжен съд – Враца по ВНАХД № 130/2010 г.; Решение на Окръжен съд – Благоевград от 16.01.2009 г. по въззивно НЧХД № 346/2008 г., с което е отменено Решение № 329/01.07.2008 г. по НАХД № 1096/2007 г. по описа на ГДРС, Разпореждане от 29.03.2010 г. по НАХД № 420/2010 г. на Районен съд - Велико Търново; Разпореждане от 04.03.2009 г. на Районен съд – Русе по НАХД № 487/2009 г., по което съдебното производство е прекратено и дадени указания за изготвяне на обвинителен акт, след което е образувано НОХД № 869/2009 г. и с присъда № 84/20.05.2009 г. подсъдимият е освободен от наказателна отговорност с налагане на административно наказание от друг състав на Районен съд – Русе по обвинение за продължавано престъпление; Разпореждане от 31.10.2007 г. на Окръжен съд – Добрич по НАХД № 611/2007 г.; Разпореждане от 21.12.2008 г. на Районен съд - Варна по НАХД № 6776/2008 г.; Определение от 16.06.2009 г. на Районен съд - Попово по НАХД № 205/2009 г.

Друга част от районните и окръжни съдилища приемат, че продължаваното престъпление е едно единно престъпление, въпреки, че включва множество деяния и ясно е очертана разликата между множество деяния, поради което само наличието на множество престъпления е пречка за приложението на чл. 78а НК. Систематическото място на продължаваното престъпление в раздел IV на глава втора от НК не означава отъждествяване на „продължавано престъпление“ с „множество престъпления“, а предвид неговата същност и понеже стои най-близо до множеството, представлявайки „привидна еднородна реална съвкупност от престъпления“ правната му уредба е дадена в посочения раздел. В теорията и в съдебната практика винаги продължаваното престъпление се е възприемало като едно специфично престъпление, което е форма на усложнена престъпна дейност наред с другите нейни форми – продължено, съставно, двукратно и многоактно престъпление и за което се налага едно наказание и не попада под ограниченията на чл. 78а ал. 6 НК /настояща ал. 7/ при наличието и на всички други материалноправни предпоставки. В този смисъл са: Решение от 14.07.2009 г. по НАХД № 348/2009 г. на Районен съд – Лом; Решение от 10.12.2009 г. на Районен съд - Перник по НАХД № 1175/2009 г.; Решение № 52/17.03.2010 г. на Районен съд - Пирдоп по НАХД № 63/2010 г.; Решение на Районен съд – Благоевград от 19.01.2010 г. по НАХД № 1660/2009 г.; Решение №П-54/19.09.2007 г. на Военен съд – София по АНД № П-54/2007 г.; Решение № 336/22.04.2009 г. по НАХД № 420/2009 г. на Районен съд – Сливен, Решение на Районен съд – Бургас по НАХД № 948/2010 г. /съобщение и постановление на Районна прокуратура – Бургас, Решение на Районен съд - Нови пазар от 18.12.2009 г. по АНХД № 568/2009 г.; Решение от 22.07.2009 г. на Окръжен съд – Шумен по ВНОХД № 293/2009 г.; Решение от 13.04.2009 г. по НАХД № 28/2009 г. на Окръжен съд – Плевен; Решение № 193/02.11.2009 г. по НАХД № 2147/2009 г. на Районен съд - Русе.

Различното тълкуване и прилагане от съдилищата на института на чл. 78а НК при осъществен състав на престъпление при условията на чл. 26, ал. 1 НК води до нееднакво реализиране на отговорност – наказания по Наказателния кодекс или освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание.

Посочената противоречива практика води и до неправилно приложение на закона, поради което и на основание чл. 125, вр. с чл. 126, т. 1 от Закона за съдебната власт правя следното

И С К А Н Е

Общото събрание на Наказателната колегия на Върховен касационен съд да приеме тълкувателно решение, с което да отговори на въпроса:

При наличието на ограничението по чл. 78а, ал. 7 НК – както и при множество престъпления”, приложим ли е институтът за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание за извършените след 13.10.2006 г. престъпления при условията на чл. 26 НК, когато законите предпоставки в чл. 78а, ал. 1 – 5 НК са налице.

ГЛАВЕН ПРОКУРОР: /Борис Велчев/

[□ начало](#)

РАЗПОРЕЖДАНЕ

гр. София, 17 май 2010 година

гр. София, 01.06.2010 г. На основание чл.126, ал.1, т.1, вр. 124, ал.1, т.1 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) до Общото събрание е направено искане от Главния прокурор на РБ за издаване на тълкувателно решение по някои въпроси, свързани с приложението на чл.78, ал.7 вр. чл.26 от Наказателния кодекс.

На основание чл. 128, ал. 1 и 3 и чл. 129, ал. 1 - 3 ЗСВ

РАЗПОРЕЖДАМ:

1. Да се образува тълкувателно дело № 2/2010 г. на наказателната колегия на Върховния касационен съд на РБ.
2. Определям съдия Вероника Имова за докладчик по делото.
3. Насрочвам разглеждането на делото за 24.06.2010 г. от 14.00 ч. в заседателната /конферентна/ зала на Върховния касационен съд, Съдебна палата - гр. София, ет.2.
4. Копия от искането и настоящето разпореджане да се изпратят на Главния прокурор, Министъра на правосъдието, Националното бюро за правна помощ, Председателя на Висшия адвокатски съвет, Ръководителите на катедри „Наказателноправни науки“ при Софийския университет, Пловдивския университет и Варненския свободен университет, Главния инспектор към инспектората на Висшия съдебен съвет, Института за правни науки - БАН, Омбудсмана на Република България, Председателите на окръжните и апелативни съдилища и Софийски градски съд, които могат да изпратят писмено становището си.
5. На Главния прокурор на РБ да се изпрати само прелис от настоящето разпореджане.

ЗАМ. НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ВКС И РЪКОВОДИТЕЛ

НА НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ: /Гр.Илиев/

[□ начало](#)

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

№ 2/2010 г.

гр.София, 21 октомври 2010 год.

Върховният касационен съд на Република България, ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ, в съдебно заседание на двадесет и четвърти юни две хиляди и десета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ГРОЗДАН ИЛИЕВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

ЕЛИЯНА КАРАГЪЗОВА, САВКА СТОЯНОВА, ИВАН НЕДЕВ

ЧЛЕНОВЕ:

ПЛАМЕН ТОМОВ	ИВЕТА АНАДОЛСКА
ЛИДИЯ СТОЯНОВА	КЕТИ МАРКОВА
ЛИЛЯНА МЕТОДИЕВА	ТАТЯНА КЪНЧЕВА
САША РАДАНОВА	НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ
ВЕРОНИКА ИМОВА	ЦВЕТИНКА ПАШКУНОВА
БОРИСЛАВ АНГЕЛОВ	БИЛЯНА ЧОЧЕВА
ЮРИЙ КРЪСТЕВ	БЛАГА ИВАНОВА
КРАСИМИР ХАРАЛАМШИЕВ	ПАВЛИНА ПАНОВА
РУЖЕНА КЕРАНОВА	ЖАНИНА НАЧЕВА
ФИДАНКА ПЕНЕВА	СЕВДАЛИН МАВРОВ
ЕЛЕНА АВДЕВА	ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА

**с участието на секретаря Румяна Виденова,
сложи на разглеждане тълкувателно дело № 2 по описа за 2010 г.,
докладвано от съдията ВЕРОНИКА ИМОВА.**

Главният прокурор на Република България, на основание чл. 125, във вр. с чл. 126, т. 1 от Закона за съдебната власт, е направил искане до Върховния касационен съд, Общото събрание на наказателната колегия да издаде тълкувателно решение по прилагането на въведеното ограничителное основание "множество престъпления" по чл. 78а, ал. 6 НК (обн., ДВ., бр. 75/2006 г., в сила от 13.10.2006 г.), сега ал. 7 НК (обн., ДВ., бр. 26/2010 г., в сила от 09.04.2010 г.), относно обсега му на действие за престъпления, извършени във връзка с чл. 26 НК.

След законодателната промяна на чл. 78а НК, обн., ДВ., бр. 75/2006 г., в сила от 13.10.2006 г., е създадена противоречива съдебна практика по прилагането на института за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание спрямо лицата, извършили след тази дата престъпления при условията на чл. 26 НК.

Една част от съдилищата приемат, че когато законите предпоставки в чл. 78а, ал. 1 - 5 НК са налице, осъществените във връзка с чл. 26 НК престъпни състави попадат в ограничението "множество престъпления" и не прилагат института на освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание. Те се позовават на систематичното място на продължаваното престъпление в Раздел IV "Множество престъпления", Глава втора от Общата част на Наказателния кодекс, където са уредени своеобразни форми на множеството на престъпленията и множеството на деянията. Поради множеството на деянията в конструкцията на изпълнението му, го отъждествяват с еднородната реална съвкупност - форма на множество престъпления. Считат за обществено неоправдано нееднаквото третиране на извършителите на престъпни прояви в посочения раздел поради завишената им степен на обществена опасност, защото кумулират по-значителни по обем общественоопасни последици.

Друга част от съдилищата, съобразявайки правната природа на продължаваното престъпление като форма на усложнено престъпление приемат, че ограничението по чл. 78а, ал. 7 НК не се отнася за него. Систематичното му място при видовете множество престъпления не е достатъчно основание да обоснове извода, че по закон то е разновидност на множество престъпления, а за да бъде отграничено от тях.

Посочената противоречива съдебна практика води и до неправилно приложение на закона, поради нееднаквото реализиране отговорността на извършителите на престъпления, във връзка с чл. 26 НК, които в едни случаи се освобождават от наказателна отговорност с налагане административно наказание, а в други се осъждат с наказанията, предвидени за съответния престъпен състав по Наказателния кодекс, поради което главният прокурор иска отговор на следния въпрос:

"При наличието на ограничението по чл. 78а, ал. 7 НК, "... както и при множество престъпления", приложим ли е институтът за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание за извършените след 13.10.2006 г. престъпления при условията на чл. 26 НК, когато законите предпоставки в чл. 78а, ал. 1 - 5 НК са налице?"

Общото събрание на наказателната колегия на Върховния касационен съд, съгласно правомощието си по чл. 124, ал. 1, т. 1 от Закона за съдебната власт /ЗСВ/ и на основание чл. 124 от Конституцията на Република България, за да се произнесе, взе предвид следното:

Върховният касационен съд намира за правилно становището за неотноситимост на ограничението по чл. 78а, ал. 7 НК спрямо престъпленията, извършени във връзка с чл. 26 НК.

Материалноправната уредба на чл. 78а НК и съответните процесуални правила за приложението ѝ са създадени с изменението на Наказателния кодекс и Наказателно-процесуалния кодекс, ДВ, бр. 28 от 1982 г. (спр., изм. ДВ: бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г., бр. 21 от 2000 г., бр. 86 от 2005 г., бр. 75 от 2006 г., бр. 27 от 2009 г. и бр. 26 от 2010 г.). С тези правила в обективното право е въведен институтът на освобождаване от наказателна отговорност с налагане административно наказание като нов метод за диференциране отговорността на извършителите на престъпни прояви с по-ниска степен на обществена опасност. Съществено развитие от времето на създаването им досега са претърпели заложените в нормата критерии за определяне на престъпните посегателства, обхванати от института, кръгът на наказателноотговорните субекти с право да се ползват от него, размерът на предвиденото в санкционната част административно наказание. В приложното му поле са нетежките престъпления, по аргумент за противното от чл. 93, т. 7 НК, и макар да са посегателства с ниска степен на обществена опасност, деянията запазват престъпния си характер. Едновременно наличие на указанията в чл. 78а, ал. 1 - 5 НК, а за непълнолетните - по ал. 6, във вр. с чл. 78а, ал. 1 НК материалноправни предпоставки, задължават съда да освободи децата от наказателна отговорност, без преценка за целесъобразността от избягването на наказателната отговорност.

Историческото тълкуване на нормите на чл. 78а НК илюстрира развитието им в две паралелни тенденции. Първата е либерализиране на обхвата спрямо престъпленията и лицата. С изменението на чл. 78а, ал. 1, б."а" с ДВ, бр. 86 от 2005 г. се разшири кръгът на приложението му за умишлените престъпления, за които предвиденото наказание е до три години лишаване от свобода или друго по-леко по вид, и за непредпазливите престъпления, когато е до пет години лишаване от свобода, или друго по-леко по вид. Със създаването на нова ал. 6, на чл. 78а НК, в ред. на ДВ, бр. 26 от 2010 г., прилагането му е възможно и за непълнолетните извършители, при предпоставките по чл. 78а, ал. 1, без ограниченията по ал. 7 НК. По този начин е преодоляна предходната непоследователна законодателна политика спрямо правното положение на непълнолетните, които за кратко бяха включвани, а после изключвани от кръга на извършителите, ползващи се от института.

Втората тенденция (видно от мотивите и стенограмата от обсъжданията към проекта на ЗИДНК № 654-01-86 от 23.06.2006 г., 40-то НС) е на редуциране част от престъпленията, за които приложението му е недопустимо, дори и формално да са налице предпоставките по чл. 78а, ал. 1 - 5 НК. Това са случаите, които разкриват висока степен на обществена опасност на дейността и извършителя ѝ. В тези хипотези е обществено и правно неоправдано същественото благодетелстване на наказателноправната сфера на извършителите, по отношение на които, при законите предпоставки по чл. 78а НК, държавата се отказва да реализира правомощията си по наказателното правоотношение с деца с последиците, предвидени в материалноправната наказателна норма за извършеното престъпление. С редакцията на чл. 78а, ал. 6 НК (спр. ЗИДНК, обн., ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) това разбиране е въплътено в закона, според който правилата на чл. 78а, ал. 1 - 5 НК не се прилагат, ако причиненото от деянието увреждане е тежка телесна повреда или смърт, децата е бил в пияно състояние, при множество престъпления или престъплението е извършено спрямо

орган на власт, при или по повод изпълнение на службата му (последното предложение е допълнено със ЗИДНК, бр. 27 от 2009 г.). Прогресивното завишаване на предвидените размери на наказанието "глоба" в санкционната част на нормата е направено при отчитане на корелативната зависимост между тежестта на административната отговорност и регулативната предупредителна и възпираща функция на административното наказание, като алтернатива на наказателната отговорност (спр. измененията в ДВ, бр. 86 от 2005 г., ДВ, бр. 75 от 2006 г. и ДВ, бр. 26 от 2010 г.).

Рестриктивните основания в чл. 78а, ал. 7 НК (предишна ал. 6 НК, в сила от 13.10.2006 г.) са отнесени към всички престъпни състави в Особената част на НК, тъй като нормата е обобщителна, каквито са всички норми в Общата част на Наказателния кодекс. Те се прилагат спрямо всеки от съставите в Особената част на НК, освен в изрично предвидените в закона изключения. Няма съмнение, че за довършените след 13.10.2006 г. престъпления действат ограничителните основания, освен в заварените от закона случаи. За довършените преди тази дата престъпления е приложим по силата на чл. 2, ал. 2 НК по-благоприятният закон, действал по време на извършването им (в старата редакция).

Нормата на чл. 78а, ал. 7 НК е ограничителна по съдържание, предвид изчерпателното посочване на основанията за неприлагане на института, сред които са и случаите на множество престъпления, извършени след 13.10.2006 г. В правната теория и съдебна практика е изяснен обемът на тълкуване на ограничителните наказателноправни норми. При принципното положение за законоустановеност на престъпленията и наказанията, тяхното разширително, стеснително или корективно тълкуване е недопустимо, защото по този начин, извън закона, се увеличава или стеснява наказателната отговорност, поради което съдържанието на чл. 78а, ал. 7 НК подлежи единствено на буквално граматическо и семантично изясняване.

За да се отговори на въпроса дали продължаваното престъпление попада в ограничението за прилагане института на освобождаване от наказателна отговорност, следва да се сравни правната природа на множество престъпления с продължаваното престъпление и да се направи разграничение между тях.

"Множество престъпления" и "продължавано престъпление" са термини с утвърдено правно значение. Съдържанието им е изяснено в закона, теорията и съдебната практика.

Според тълкуването, дадено от правната наука, "множество престъпления" е особена форма на осъществяване престъпна дейност. Налице е, когато деецът извърши едновременно или последователно не едно, а две или повече престъпления, при които, с оглед реализираните или не осъждения за отделните посегателства, са възможни две хипотези: или между отделните престъпления да няма влязла в сила присъда за нито едно от тях, или новото престъпление да е извършено след като деецът е вече осъден с влязла в сила присъда за друго предходно престъпление. По родовите си признаци "множеството престъпления" съществено се различава от "усложнено престъпление", вид на което е продължаваното престъпление. Не е спорна в правната теория и съдебната практика най-важната, обединяваща черта на всички видове "усложнено престъпление", че независимо от особеностите, изразени във фактическото изпълнение на деянието или в юридическата му конструкция, състояща се от множество функционално свързани прояви, отразени в съответния престъпен състав, то винаги е едно престъпление, за което се налага едно наказание. Тези усложнения се разглеждат на плоскостта на деянието (чл. 9, ал. 1 НК) като основно качество на престъплението. В престъпните състави, при които деянието (едно или повече - алтернативно посочени в диспозицията на нормата) представлява един акт, фактическите усложнения при изпълнението му са проявени най-често като кумулиране на множество прояви в поведението на дееца за предизвикване на определен престъпен резултат, водещи до количествено натрупване на общественоопасни последици или до качествени изменения в тях. При единните престъпления с усложнена по състав конструкция, каквито са съставните или двуактните, изпълнителните деяния се състоят от две, или повече функционално свързани помежду им прояви. При съставните - всяка една от тях е престъпление, увреждащи комплексен обект на засягане (напр. чл. 198, чл. 195, ал. 1, т. 3 НК), а при двуактните - двете прояви не са престъпни или е престъпна само едната от тях, но като съчетание разкриват достатъчно висока степен на обществена опасност, за да бъдат инкриминирани като цяло в едно престъпление (напр. чл. 137, чл. 170, ал. 1 НК). Усложнени по вид престъпления са и проявите при единство от еднородните деяния, чието извършване е изразено в системна дейност (напр. чл. 155, ал. 2 НК), извършваните по занаят (напр. чл. 233 НК), продължените престъпления, съставът на които се намира в непрекъснато изпълнение (напр., чл. 339 НК) - всички те с особености, инкорпорирани в юридическите признаци на съответните престъпни състави. Продължаваното престъпление, обаче, е особена форма на усложнено престъпление, в която могат да се проявят всички от разглежданите видове. То се състои от еднородни деяния, които осъществяват поотделно един или различни състави на едно и също по вид престъпление и се намират в органическа обективна и субективна връзка помежду си, поради което се разглеждат от закона и съдебната практика като единна престъпна дейност с общи правнозначими последици, наказуема като едно престъпление. Общото качество на множественост не е предпоставка за дефиниране на проявите на усложнено престъпление като множество престъпления.

Понятието за "множество престъпления" се изяснява и чрез тълкуване на законовата регламентация на съвкупностите по чл. 23 - 25 НК и на рецидива по чл. 27 - 30 НК. Терминът "множество престъпления" е използван в закона, освен като заглавие на Раздел IV, Глава втора "Престъпление" от Общата част на НК и в чл. 39, ал. 2 НК, със значението на родово понятие на съвкупности и рецидив. В споменатата норма са очертани основанията, при наличието на които размерът на определеното наказание "лишаване от свобода", по изключение, може да надхвърли максимално предвидения в санкционната система размер от двадесет години лишаване от свобода и да достигне до тридесет години. Едно от тях е наказване на престъпна дейност в условията на множество престъпления, поради буквалната употреба на термина: "... при множество престъпления по чл. 24 и чл. 27, ал. 1 НК ...". В случая единствените правни институти, които законът има предвид, са съвкупностите от престъпления, при които само е възможно наложеното общо най-тежко наказание да бъде увеличено по чл. 24 НК и да достигне посочения максимум. Наред с тях, се визира и общият рецидив по чл. 27 НК, за който също е възможно наказанието по втората присъда, прибавено към неизтърпаната част от първата, да достигне указания в чл. 39, ал. 2 НК пределен максимален размер. Тъй като общият рецидив, наред с другите форми на рецидив всякога бележат повече от две престъпни прояви и са разделени от влезли в сила присъди, е несъмнено, че според закона всички случаи на рецидив са и форми на множество престъпления.

Термините в нормативните актове, независимо дали са употребени в един, или в няколко различни нормативни акта, се използват с едно и също съдържание. Това решение дава нормата на чл. 37, ал. 1 и ал. 2 от Указ № 883 от 24.04.1974 г. за прилагане на Закона за нормативните актове, обн., ДВ, бр. 39 от 21.05.1974 г., относно употребата на думи или изрази с утвърдено правно значение. Следователно, еднаквото съдържание на понятието "множество престъпления" в заглавието на Раздел IV на Глава втора в Общата част на НК и в чл. 39, ал. 2 НК не може да бъде подлагано на ревизия.

Ето защо, разширителното тълкуване на разглежданото понятие, с включване института и на продължаваното престъпление, противоречи на закона. Това разбиране противоречи и на утвърдената съдебната практика на ВС и ВКС, която в редица тълкувателни актове по приложение правилата за

групиране на наказания неизменно приема, че множество престъпления са съвкупностите и рецидивът. Усложнените престъпления, включително и продължаваното, са изключени имплицитно от правоприлагането по тази материя.

На въпросите за определяне на наказанията при съвкупностите и рецидив и относно правилното прилагане на процесуалните правила при групирането им, са посветени редица тълкувателни актове, сред които: ППВС № 4 от 28.06.1965 г., по н.д. № 2/65 г. - „Относно определяне на наказанието при съвкупност от престъпления“; ТР на ОСНК на ВС № 24 от 19.06.1969 г. по н.д. № 25/69 г., „По някои въпроси на общото наказание при рецидив“; ППВС № 2 от 27-29.04.1970 г., изм. и доп. с ППВС № 6 от 12.04.1983 г. и с ППВС № 7 от 26.07.1987 г. - „По някои въпроси на престъпленията, извършени при рецидив“; ТР на ОСНК на ВС № 11 от 27.02.1987 г. по н.д. № 3/87 г.; ТР на ОСНК на ВС № 2 от 30.08.2005 г. по н.д. № 1/2005 г.; ТР на ОСНК на ВС № 3 от 16.11.2009 г. по н.д. № 3/2009г.

Незаконосъобразно е схематичното и формално разглеждане на еднородните деяния, които осъществяват състав на едно и също по вид престъпление като прояви на множество престъпления, без да се отчитат признаците му на усложнено престъпление.

В Раздел 1.1. на Тълкувателно решение № 3 по н.д. № 32/70г., ОСНК “ По някои въпроси на продължаваното престъпление - чл. 26 НК ” е прието, че едно от основните качества на продължаваното престъпление е неразривната връзка между отделните деяния, която осигурява тяхната приемственост във времето и дава възможност те да не се оценяват като самостоятелни престъпления, а като едно престъпление със съвкупен общественоопасен резултат. Тази особеност на фактическата проява на продължаваното престъпление е довела и до извода, че на практика елементи на продължаваното престъпление могат да бъдат и малозначителни деяния - по смисъла на чл. 9, ал. 2 НК, когато те са в система от свързани в обективна и субективна връзка прояви. Поради кумулирането на общите общественоопасни последици, те престават да бъдат малозначителни, защото изпълват със съдържание всички изискуеми качества на престъплението и могат да обуславят основен, квалифициран или леко наказуем състав на съответното по вид престъпление.

Незаконосъобразно продължаваното престъпление се отъждествява с еднородната реална съвкупност, не само поради законовата забрана в чл. 26, ал. 1 НК правилата за съвкупностите по чл. 23 - 25 НК да се прилагат в случаите на продължавано престъпление, но и поради ясните критерии, разработени от практиката за разграничаването им. В раздел VII, п. 4 от ТР № 3 по н.д. № 32/70 г. на ОСНК е очертана разликата между продължаваното престъпление и еднородната реална съвкупност, в смисъл: “... когато между отделните деяния не е налице обективна и субективна връзка, позволяваща обединяването им в едно продължавано престъпление, те трябва да се квалифицират като еднородна реална съвкупност и за всяко престъпление да се налага едно наказание”. Вярно е, че при еднородната реална съвкупност и при продължаваното престъпление се засягат обществени отношения на едни и същи непосредствени обекти. Но само при проявите по чл. 26, ал. 1 НК съществува неизменност, трайност на повода или начина на въздействие на субекта върху елементите на общественото отношение, подчинени на една предварително определена или възобновяваща се в хода на престъпната дейност цел. Продължавано престъпление няма да е налице, ако отсъства един от фактическите или юридическите му компоненти - обективните или субективни признаци, каквито са: “две или повече деяния, които осъществяват поотделно един или различни състави на едно и също престъпление”, “непродължителни периоди от време” на осъществяване на еднородните деяния, “една и съща обстановка” на извършването им, “еднородност на вината” и диалектичката връзка на приемственост между деянията. Ето защо, нормативните изисквания за единството на еднородните прояви, обединяващи всяка отделна последваща престъпна такава с предходната, поражат обособяването им в едно престъпление, за разлика от еднородната реална съвкупност, която съществува без всички тези особености.

В п. 1 и п. 2 на Тълкувателно решение № 2 от 18.06.1999 г. на ВС по н.д. № 2/98 г. на ОСНК е даден отговор, защо отделни деяния, извършени в периода на отмяна на продължаваното престъпление от законодателството за времето от 09.08.1997 г., до възстановяването му от 31.10.2002 г., с изм., ДВ, бр. 92/02 г., дори и да представляваха еднородна престъпна дейност, не бяха разглеждани като едно продължавано престъпление, а като реална съвкупност. ВС прие, че поради отпадане на юридическото съществуване на продължаваното престъпление, отделните еднородни престъпни прояви, сами по себе си, дори и да се намираха в обективна и субективна връзка, не можеха да се третират и наказват като едно единствено престъпление и се разглеждаха като съвкупности, до възстановяването на продължаваното престъпление в обективното право. В основата на този извод е разбирането, че законовата регламентация не само утвърждава в материалното право фактическите му особености, но създава и особени правила за неговата наказуемост, съобразно включените в него деяния, взети в тяхната съвкупност, и с причинения от тях общ престъпен резултат (чл. 26, ал. 2 - 5 НК).

Изведените различия между продължаваното престъпление и множеството престъпления не са пречка за общото им систематично място в Раздел IV “Множество престъпления”, Глава втора “Престъпление” от Общата част на НК, защото:

Наименованието на раздела обозначава само част от уредените в него правни институти, следователно, не определя цялостното му съдържание. На следващо място, законовата забрана в чл. 26, ал. 1 НК, която изключва правилата на съвкупностите да се прилагат в случаите на продължавано престъпление, съдържа по дефиниция разграничаването им и по необходимост налага паралелното им съществуване в закона. Трето, според законодателното решение в чл. 26, ал. 6 НК, правилата на чл. 26, ал. 1 - 5 НК не се прилагат по отношение на престъпления против личността на различни граждани и за престъпления, извършени след внасянето на обвинителния акт за тях в съда, както и за престъпления, извършени преди внасянето на обвинителния акт, но не включени в него. В трите хипотези, дори когато всички обективни и субективни предпоставки са налице, чл. 26, ал. 1 - 5 НК не се прилага, защото законодателят нормативно е приел, че в тези случаи ще има множество престъпления и децът ще отговаря за съвкупност, а не за продължавано престъпление. В тази му битност, в която по нормативен път приложението на продължаваното престъпление е ограничено и вместо него ще се прилагат правилата на съвкупностите, то има логично и правотехнически оправдано място при множеството престъпления. Четвърто, нуждата от отделна правна регламентация в Общата част на НК на формите на престъпна дейност, признаците на които не се съдържат в престъпните състави в Особената част на НК, каквито са тези на продължаваното престъпление и някои от формите на множеството - съвкупностите и общия рецидив, също предпоставя общото им място в закона.

Следователно, продължаваното престъпление винаги се разглежда като едно престъпление и не попада в ограничението по чл. 78а, ал. 7 НК.

По изложените съображения и на основание чл. 124, ал. 1, т. 1 във вр. чл. 130 ЗСВ, Общото събрание на наказателната колегия на Върховния касационен съд

Р Е Ш И :

Ограничението по чл. 78а, ал. 7 НК (предишна редакция на ал. 6, ДВ, бр. 75/2006 г., в сила от 13.10.2006 г.), "... както и при множество престъпления", не се отнася за продължаваните престъпления, поради което институтът за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание е приложим за извършените след 13.10.2006 г. престъпления при условията на чл. 26 НК, когато са налице и останалите предпоставки, предвидени в закона.

ЗАМ.ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ВКС: ГРОЗДАН ИЛИЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:
ЕЛИЯНА КАРАГЪЗОВА, САВКА СТОЯНОВА, ИВАН НЕДЕВ

ЧЛЕНОВЕ:

ПЛАМЕН ТОМОВ	ИВЕТА АНАДОЛСКА
ЛИДИЯ СТОЯНОВА	КЕТИ МАРКОВА
ЛИЛЯНА МЕТОДИЕВА	ТАТЯНА КЪНЧЕВА
САША РАДАНОВА	НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ
ВЕРОНИКА ИМОВА	ЦВЕТИНКА ПАШКУНОВА
БОРИСЛАВ АНГЕЛОВ	БИЛЯНА ЧОЧЕВА
ЮРИЙ КРЪСТЕВ	БЛАГА ИВАНОВА
КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ	ПАВЛИНА ПАНОВА
РУЖЕНА КЕРАНОВА	ЖАНИНА НАЧЕВА
ФИДАНКА ПЕНЕВА	СЕВДАЛИН МАВРОВ
ЕЛЕНА АВДЕВА	ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА

□ начало